

Pět set let od narození učitele lékařů

Název emise: Osobnosti – Andreas Vesalius

(1514 – 1564)

Den vydání: 5. 11. 2014

Platnost: ode dne vydání ve styku tuzemským i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 25 Kč; kat. č. 823 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Grafická úprava: Zdeněk Ziegler

Rytina: Václav Fajt

Tisk: Poštovní tiskárna cenin Praha

Druh tisku: OTR v barvě černé + HT v barvách červené a žluté

Tisková forma: 2x 50

FDC: OTp v barvě červenohnědé; tisk PTC Praha

Pět set let od narození je dobrý důvod k vydání příležitostné poštovní známky, i když jde o člověka, o němž – mimo lékaře – asi slyšel jen málokdo. Ale to neznamená, že jsme se nesetkali s jeho prací! Dokonce se dá říci, že všem nám byl nějakým způsobem prospěšný, i když nás od jeho doby dělí skoro pět století. Při každé návštěvě ordinace totiž vlastně přicházíme do styku s žákem žáků jeho žáků (to vše si vynásobte počtem generací), jinými slovy – šlo o velkého učitele lékařů, který značně posunul hranice tehdejší medicíny.

Sám belgický lékař (já vím, že žádná Belgie tehdy neexistovala, ale narodil se v Bruselu, a tak si ho Belgičané rádi přisvojují) s latinsky znějícím příjmením Vesalius - v rodném listu měl však uvedeno Andries van Wesel - byl zaměřením anatom. Místo pouštění žilou, na které se řada tehdejších kolegů omezovala, všiml si stavby lidského těla a jeho orgánů, o nichž už jako osmadvacetiletý vydal obsáhlou knihu – první učebnici anatomie. To byl ohromný pokrok v dobách, kdy nemálo doktorů medicíny spoléhalo spíše na vůli Boží, a v nejlepším případě neškodili, pokud dokonce nepřivedli pacienta do hrobu. Vesalius překonal tradiční povýšený přístup lékařů k chirurgii – ta byla obecně považována za nižší stupeň medicíny a provozovali ji spíše ranhojiči, řazení na roveň holičů a lazebníků – a kriticky přezkoumal postupy předepsané dávným předchůdcem Galénem. I to byla odvaha, protože byly po třináct století považovány za neměnné dogma. Svými anatomickými spisy získal mezinárodní věhlas, díky němuž mu španělský král Karel V. nabídl místo

lékaře na svém dvoře. Jak se to tak ale úspěšným stává, brzy se našla řada závistníků, kteří kritizovali jeho práci a pronásledovali ho pomluvami a útoky. V padesáti letech se Vesalius vypravil na pouť do Svaté země, nejspíš proto, aby odvrátil pozornost inkvizice od pitev, které prováděl, a prokázal oddanost katolickému náboženství. V Jeruzalémě ho zastihla nabíd-

ka, aby se ujal profesury na padovské univerzitě. Při zpáteční cestě však loď, na níž plul, ztroskotala u řeckého ostrova Zakynthos, kde Vesalius zanedlouho zemřel (uvádí se, že na tyfus). Ač úspěšný a mezinárodně proslulý, odešel pryč ze světa tak chudý, že jeho pohřeb musel zaplatit neznámý dobrodinec. Hrob na Zakynthosu se nedochoval, ostrov se však ke svému návštěvníkovi dodnes hrdě hlásí, a pětisté výročí jeho narození dokonce v září oslavil mezinárodní konferencí.

Portrét velkého anatoma na nové známce je ryteckým prepisem vyobrazení z prvního vydání jeho práce O struktuře lidského těla (1543). Převádět rytinu do silně zmenšeného formátu formou jiné rytiny – tedy jednu soustavu čar a bodů nahradit jinou, mnohem jednodušší, a přitom zachovat původní podobu díla –, je samozřejmě nesnadné; potýkal se s tím už Jiří Švengsbír při transkripci Hollarova Jara v roce 1966. Tehdy to udělal mistrovsky, a podobně se to povedlo teď Václavu Fajtovi. Dokonce tak dobře, že můžeme jen litovat, že známka nedostala větší formát a nebyla zařazena do letošní emise Umění, kde by snadno mohla nahradit Dalího.

Se známkou vychází obálka dne vydání s ilustrací z Vesaliovy anatomické práce, na níž je otištěno příležitostné razítko s filigránem (ten jediný mi v emisi připadá nesrozumitelný). FB

Listopad – 75 a 25 let poté

Název emise: Výročí 17. listopadu

Den vydání: 5. 11. 2014

Platnost: ode dne vydání ve styku tuzemským i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 13 Kč; kat. č. 827 (ČP)

Rozměr známkového obrazu:

23 x 30 mm

Návrh: J. Kavan; **Rytec FDC:** V. Fajt

Druh tisku: plnobarevný OF

Tisk: Poštovní tiskárna cenin Praha

Tisková forma: PA 50

Tak o téhle známce si obrázek jistě udělá každý sám. Podle mého názoru je nezdařená (a to je ještě slabé slovo), čiší z ní bezradnost, jak naložit s námětem, a smutnou ironií je už její slogan: *Nezapomínáme 17. listopad* – přitom ho zapomněli i v emisním plánu... Nedomyšlená je i kresba na FDC (co má společného s proklamovaným rokem 1939?). Ostnatý drát na razítku byl jako symbol použit už tolikrát, že je to spíše klíšé. Co dodat? Jasný kandidát na nejméně podařené vydání roku. FB

